

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajtuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Patent zastran noviga dohodniga davka.

(Konec.)

3. Oprostenje od tega davka.

a) V prvi versti.

§. 5. Noviga dohodkiniga davka so tisti rešeni, katerih dobiček iz umetnosti, obrtnije, nejavniga uka, ali iz vozarenja oseb ali blaga od eniga kraja v drug izvira, zraven tega pa morajo njih dohodki taki biti, de so po §. 1. III. a — e in IV. a in c patentne postavice od 21 Grundna 1812 v nar nižji (pervo) patentno versto postavljeni.

b) V drugi versti.

§. 6. V drugi versti so dohodkiniga davka rešeni:

1. Žovd še v službi stojećih vojakov in častnikov ali oficirjev.

2. Dohodki, ki so revštvo-samostanam, potem v poduk, izrejo ali postrežbo bolnikov vstanovljenim duhovskim redam, potem šolam, hišam za hrome, ali drugim blagodarim napravam v preživek iz deržavne denarnice, iz javnih zalog ali od srejn odločeni.

3. V drugo versto šteti dohodki, ktirih letni znesik za tistiga, kterimu gredó šest što goldinarjev ne preseže.

c. V treji versti.

aa.) Od vlog v hranilnice.

§. 7. V tretji versti ostanejo brez davka tisti dohodki, ktiri se iz hranilnice zavoljo tam vloženiga dnarja dobivajo.

bb.) Drugi obrestni ali vžitni zneski.

§. 8. Ako kdo skaže, de njegovi celoletni dohodki, brez de bi se poprej dolgovi odšteli, vse skup tri sto goldinarjev ne presežejo, zna tirjat, de bode dohodkiniga davka, ktir bi njegove obresti ali obresti nadomestvajoče vžitke neposredama ali po dolžniku dovoljeni odšteti (Patent od 10. Oktobra 1849 §. 6 in ta patent §. 23.) zadel, rešen, če je pa davk že plačal, naj mu bode povernjen.

II. Izmera davka.

1. V prvi versti.

a. Na podlagi napoved (fasionov).

§. 9. Davk od dohodka prve verste bode izmerjen na podlagi napoved ali fasionov, ktire davku podveržene dohodke vživajoč od sebe dati mora.

b. Podlaga napoved.

§. 10. V tej napovedi se morajo čisti dohodki od davkiniga obertniškiga opravila za eno leto potem kakor so v zadnih treh letih 1846, 1847, 1848 po čez bili na znanje dat, ako pa ta obertnija tako dolgo še ne obstoji, saj od tega časa, kar se je začela. Ako pa še eno leto ne obstoji, se morajo tisti dohodki napovedati, katerih se ima verjetno v letu 1850 nadjat.

c. Odštete od dohodkov.

§. 11. Pri naznanilu dohodkov se ne smejo odšteti:

1. Kapitalni zneski, kteri so bili v času na ktiriga se napoved opira, obertniji odtegnjeni.

2. Obresti v to obertnijsko napravo vlozene istinge, in tud ne obresti od kapitalnih dolgov te naprave.

3. Povernilo za delo tistiga, ki ima ta

davk plačati, ali njogove žene, ali tistih otrok, kterim živež dati je po postavi zavezan.

4. Stanovanje temu davku podverženiga in njegovih hišnih.

2. V drugi versti.

§. 12. Dohodki druge verste, ako so obstojni letni zneski, za se imajo od tistih, ki jih opravičenim splačavajo, davkinim gospoškam v tej dobi, ktira bode pozneje na znanje dana, napovedat. Druge dohodke pa, ki niso obstojni že za naprej odločeni letni zneski mora z davkam obloženi sam napovedat, in na to pazit, kar je v §§. 10, 11 rečeno.

3. V tretji versti.

§. 13. Še ne z davkam obložene obresti in vžitke tretje verste, desi je tudi dolžniku po tej postavi odšteta dovoljena, ali zato, kir niso na zemljišu ali na hiši zavarvani, ali kir je dolžnik sam od davka oprosten, mora tisti, ktir ima pravico, jih prejemat, po napovedi na znanje dat, v ktiri mora skazat:

1. Istinge, od ktirih dohodke vživa,

2. Obrestno mero, po kteri jih je na posodo dal,

3. Ime in stanovanje dolžnika.

4. Poterjenje napovedi.

§. 14. Te napovede mora davku podverženi podpisati in zraven poterdit, de je not zadržane naznanila pod prisego in zvestobo pošteniga deržavljana pri svoji vesti napovedal.

5. Komisije za izmero dohodkiniga davka.

§. 15. Za prevzetje, razsojo in dogotavljenje napoved za dohodkiniga davk, potem za izmero davka, bojo po potrebnosti komisije postavljene, čez njih stališa, delavni obsežek in ude bojo posebni razglasi bolj na tanjko govorili.

6. Od položenja napoved.

a) Kje se imajo položiti.

§. 16. Napovedi se imajo položiti pri tistih komisijah, v kterih uradnim okrožju z davkam obložen stanuje, ako njemu v zljaskanje ne bode za to bolj bližna davkina gosposka postavljena.

b) Kdo je dolžan jih položiti.

§. 17. Napoved položiti je le tisti dolžan, ktir ima temu davku po podlagi napovedi podveržene dohodke. Naznanilo, de kdo nima nobenih temu davku podverženih dohodkov se tistikrat položi, če to gosposka posebej tirja.

c) Kako pri udih dobitne družbe.

§. 18. Vsaka kupčijska ali druga dobitna družba, ktira za dobiček vsih udov dela, je samo za eniga z davkam obloženiga šteta, in mora zase čez dohodke družbe napoved položiti. Posamezni udje imajo le tistikrat posebej svoje dohodke napovedat, ako razum teh iz dobitne družbe izvirajećih še druge prejemale, ktire so dolžni naznaniti.

7. Mera davka.

a. Razmera k velikosti dohodkov.

§. 19. Ta davk bode od dohodkov prve in tretje verste s petimi od sto; to je z grošam od vsaciga goldinarja zmerjen. Od dohodkov druge verste ima pri zneskih čez 600 goldinarjev do 1000 gold. ta davk vsako leto en procent biti, potem pa za vsak tavžent goldinarjev za en procent poskoči, tako scer de se ima pri znesku 3000 gold. davk za prvi tavžent z enim, za drugi tavžent z dvema, za tretji tavžent z tremi procenti zmerit, pri zneskih ktiri 9000 goldinar-

jev presežejo, ne sme ta mera nikoli čez deset od sto biti.

b. Posebne zapovedi za dohodke prve verste.

§. 20. Od dohodkov prve verste se nima nikoli majni davk zmerit, kakor je patentni davk s priklado tretiga dela dozrajne davšine. Patentni davk bode v dohodkiniga davk vsiet, in novi davk bode le v znesku, ktir je veči od poprejšniga patentniga davka, posebej predpisan in plačan. Ravno tako bode tudi znesek gorniškega davka v novi davk za gorniške dohodke vsiet, in le kar je čez bode kakor dohodkiniga davk posebej plačano.

c. Ako dohodkiniga davk s plačanjem kake takse skup pride.

§. 21. Ako je za uradno leto 1850 pri dohodkih druge verste kakšna odšteta za takse zavoljo podeljenja kake službe, se ima dohodkiniga davk le v tem znesku tirjat, ktir na to leto spadajoče takse preseže.

8. Od ktiriga bode ta davk zmerjen.

a) Od obstojećih dohodkov druge verste.

§. 22. Davšina od dohodkov druge verste bode od tistih zmerjena ktiri prejemnikom zneske splačujejo, in koj pri splačevanju na prihodno leto, to je od 1. Novembra 1849 do 31. Oktobra 1850, spadajoćih zneskov po razmeri odšteta. Ti na to vižo vsaki mesec odšteti zneski se imajo v osmih dneh konc vsaciga mesca v za to postavljeno davkino denarnico odrajtat.

b) Od dolgov obertnij.

§. 23. Vlastnik kupčije ali druge obertnije ima pravico davk od obrest kapitalnih dolgov s petimi od sto, ali z grošam od goldinarja pri splačanju obrest odšteti, ino tirjat, de mu upnik za ta odšteti znesik kakor de bi ga bil plačal zagotovilo da. Zastran kapitalnih dolgov obertnika, ki niso zavarvani, velja ta dozdeva, de so dolgovi njegove kupčije ali obertnije, ako se iz začetka in okoljšin inako ne skaže.

c) Od drugih dohodkov.

aa. Po komisijah.

§. 24. Davšina od drugih v §§. 22, 23 ne zaznamovanih dohodkov bode od pesebne komisije na podlagi položene napovedi po poprejšni razsoji zmerjena, in znesek davka bode plačavcu v posebnim davkenim listu na znanje dan.

bb. Razsoja napoved.

§. 25. Komisija, pri kteri so bile napovedi položene, ima tiste po njih obliki in zadržku pretresti. K ti presoji prideta še razun eniga uda srejskiga odbora dva dobro znajdena, od srejskiga predsednika za to zvoljena zaupna moža, iz srejne stanovanja z davkam obloženiga, ali ako za obertnijo gre, kraja kjer ona leži. Pri tej razsoji se mora na to gledat, al je z davkam obložen tudi vse svoje dohodke, ktire napovedat mora, napovedal; in ali je na znanje dani znesik tudi obstojećim okoljšinam primerin. Pomanjkanje v obliki, ali nepopolnamasti v napovedih ima komisija po zbaranju napovednika na nar krajši poti zboljšat, in dogotovit. Tudi se imajo dvombe zastran resničnosti napovedaniga zneska nagloma razjasnit, in z davkam obložen mora še potrebne reči povedat. Ako napoved obertnijo v okrožju druge komisije ležečo obseže, se mora njo naznamvajoći del napovedi taiti gosposki poslati, de

bo ona čez njo razsodila, in potem to na prvo komisijo nazaj poslala.

cc. Postavljenje in naznanenje davšine.

§. 26. Po dokončani razsoji napovedi, ino po doveršenju k temu potrebnih opravil ima komisija davšino napovedati in z davkam obloženimu na znanje dati.

9. Splošne dolžnosti pri izmeri davka.

§. 27. Vsakir je zavezan čez obstoječe okoljšine, iz kterih se dohodki previdijo, gosposki potrebne razjasnjenja ali ustmeno ali pismeno kakor gosposka tirja, dati, ako se pa po okoljšinah, iz kterih se napoved družiga davku podverženiga presodi, poprašuje, se mora po tistih postavah obnašati, ktere so za svedočbo v javnih rečeh dane.

10. Rekurs čez odločeno davšino.

a) Njega položenje in razsoja.

§. 29. Čez določbo komisije davk plačati in njegovo izmero, se zna recurs pri kronovinimu poglavarju v 14 dneh po naznanilu določbe položiti. Pri poglavarju bode pod njegovim vodstvom potrebna komisija za presojo teh recursov postavljena.

Proti izreki deželne komisije ni nobeniga daljšiga poklica.

§. 29. Poklic proti razsodkam čez davkno dolžnost, ali čez njega izmero, nima nobene zadržavne moči zastran odrajanja davka.

III. Plačanje davka.

1. Dobe plačila.

§. 30. Dohodkni davk se ima ako se pri odštevi tekočih obrest ali družih dohodkov ne porajta, kone vsaciga letniga četerta poplačati.

2. Stirjanje davka.

§. 31. Ta davk se stira ravno tako kakor naravnosti davki, od ravno tistih gosposk, in s sredstvi, ki so za stirjanje naravnostnih davkov po postavi dovoljeni.

IV. Prelomljenja te postave.

1. Z opušanjem spolnenja z davkam obloženimu dane zapovedi.

§. 32. Kdor ukaze zavoljo položenja napovedi ali družih naznanil v zapovedani dobi ne spolni, zna k temu od gosposke s kaznijo v dnarjih persiljen biti.

2. Druge prelomljenja.

§. 33. Kdor v napovedih, v ukazanih naznanilih davku podveržene dohodke zamolči, ali z opušanjem položenja v tej postavi ukazane napovedi ali naznanila za izmero davka važne okoljšine, tak lažljivo na znanje da, de nobeniga, ali majnsiga davka kakor bi blo postavno plača; mora tisti znesik, za kteriga je davk okrajšal, ali okrajšati hotel trikrat poplačati, in ta kazen se ravno tako, kakor sam davk stira.

V. Končne določbe.

1. Vzdignjenje davkov od nekterih dohodkov.

§. 34. z ministerialnim sklepam od 18. junija 1848. vpeljani davk od dohodkov uradnikov, dosluženi častnikov in njih svojcov, potem prebend, klosterskih družb, in duhovnih redov ima s prvim novembram 1849 nehati. Postava pa čez izmero dnin (Diet) ino čez znesik kteriga splačanja penzionov nima prestopiti, ostane v veljavnosti.

2. Vkaz spolnenja.

§. 35. Našima ministrama notrajnih opravil in denarstva je izpolajenje te postave ukazano. Dano v našim prestolnim mestu Dunaju 29. oktobra 1849.

Franc Jozef.

Švarcenberg. Kraus. Bruck. Thinfeld. Gyulay. Šmerling. Thun. Kulmer.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Ljubljana 2. Novembra. Zlo nas je razveselilo, ko smo zagledali nad vratni višjega pošnega oskerbništva nemške in sloven-

ske prav lične napise. Upamo, da se bodo tudi druge urade po tem lepem izgledu, slovenske napise napraviti dale, ktere smo do zdaj pogresali. Čudno in žalostno je zares, da, kamor koli se po Ljuljani ozremo, le nemške in zopet nemške napise zagledamo. Ali bi ne bilo pametno, da bi si tudi kupci in rokodelci v čistu slovenskem mestu slovenske napise napravili, saj mende z Slovenci kupčujejo in barantajo. Še to moramo opomniti, da vikši poštno oskerbništvo tudi od nastopnih praktikan-tov znanost slovenskega jezika tirja, in ne le tirja, tim več se tudi samo prepriča, ako ga praktikant res razumi ali ne. To je pravično, kar naj si spet mnogo uradnij na Slovenskem v izgled vzame, kterim je slovenščina tern v peti. Čas bi bilo, da zvmemo na čim da smo!

Celovec 29. Oktobra 1859. Neprecenljivo zaslugu in večno hvalo zastran austrijanskih Slavjanov ima gosp. minister Bach zavolj tega, ker je učene in iskrene Slavjane vsih kolen na Dunaj poklical, napraviti politično in pravdoslovsko slavjansko pravorečje. „Složno, složnost in vzajemnost bode pelala Slavjane k zori obečavnoj in ravno ova komisija je zvezda predhodnica na poti k potrebitoj in spasonosnej složnosti in vzajemnosti. Zato bo gotovo vse Slovence, ja vse Slavjane močno razveselilo, od te komisije na Dunaju po dolgim molčenju kej zaslišati. Neki popotnik, pridši iz Dunaja, je mi sledeče povedal in zagotovil, da je gola resnica. Komisija, obstoječa iz 19 udov (Hervato-Serbi so: Vuk, Demeter, Car, Petranović) ima posebni odbor; ki besede iz postav izpisuje in po kamnotisu pomnožuje; ovi izpisi se med ude dele; posamezni odseki iste besede večidel po abcdnim redu posebej prestavijo, in vsaki večer od 5 do 8 se snide cela komisija v poslopju ministra pravice, in tu pove vsaki odsek, kako je to ali uno nemško besedo v domači jezik preobernal. Dozdaj so že gotovi izpisi iz vsih novih postav sedajnjoga vladarstva, iz državlansko-ga zakonika (codex austriacus), iz sodnoga in konkursnoga reda, iz meničnoga ali ménopisnoga prava (Wechselrecht), in nekaj iz kazenskih postav. Perve dni mesca Novembra bode prvo delo dognano; potlej se bo še vse skupej enkrat pregledalo; in na to morebiti od posebnoga odbora za uredništvo se bo rokopis za tisk napravil. Kolikor se more sedaj popred reči, utegne ovi besednjak ali rečnik iz 7 kolumn (razdelkov) obstati, namreč: iz nemške, česke, polske, rusinske z cerkveno, serbske z civilno cirilico, serbske in slovenske z latinskimi pismeni. Vsi odseki je terdil popotnik, so enako in zlo marlivi, in od nobenoga narečja se reči ne more, da se kteromu drugomu bolj približuje, kao kak drugi. U enih rečih imajo skoraj vse narečja drugačni izraz, kjer je pa le kolček mogoče, besedo z enako korenino za vse najti, se je vsi poprimejo.

Res je, da Poljaci naj majn odstopiti zamorejo, ker je njih terminologia že uterjena. Slovenska in serbska terminologia bo zunej gramatikalnih razločkov (p. roka, ruka) v mnogih primerlejih enolična. To je tudi prav; pa vender preveč tirjati zdaj se ne sme, drugo in bolj se bo zgodilo, ako nam Bog da eno edino jugoslavansko vseučelišče. Na veselje vsih Slavjanov je gosp. minister uko bolj nagnen, vseučelišče strojiti v Zagrebu, kot v Ljubljani, ktera ima več serca do ministerstva kot do slovenščine.

To se pa tudi samo od sebe razumi, da se kaj v vsim obziru popolnoga od ove komisije pričakovati ne sme; zakaj tako važno delo, ki celo človeško življenje za se tirja, se ne more v neklih mescih dognati; ali dober začetik bo in vzajemnosti bo pot odperlo. Kdaj pa bo rečnik gotov, se povedati ne more. — Dalej je tisti gospod tudi pravil, da je sedaj v Beču dosti slavjanskih grenadirjev iz vsih krajev. Kar je Hervaških oficirjev tam, govore vsi po kavanah in gostlivicah le

po svoje. Živili verli junaci! Slovenci in Serbi se prav v edinosti pogovarjajo. —

Še tole je tudi povedal, kar smo že v Zagrebačkih nar. novinah čitali: Dr. Miklošić, ki je že pisal: „radices linguae slovenicae“ in pa: „Lehre über die Conjugation des altslavischen Verbums“ bo u kratkim na svitlo izdal: „Lexicon linguae slovenicae dialectus veteris,“ ki bo mende okoli 18,000 besed imelo; čerke so staroslavenske. Do 15. Decembra je čas se praenumerirati za 3 rajn. potlej bo 5 rajn. veljalo. Ravno ta gospod, ki bo tudi letas na Terezijanum staroslovensčino, in slavjansko slovstvo sploh učil, bo tudi s prihodnim letom časopis za slavjansko slovstvo „in zwanglosen Heften“ na svitlo dal, in sicer se bojo prejemalei sostavki v vsih slavjanskih in v nemškim jeziku: Slavjani! glejte spet neko važno in potrebno delce; velik korak za vzajemnost; Bog blagoslovi to početje!! Drobnicev rečnik z ilirsko gramatiko bo v kakih 4 dneh gotov in na prodaj. Od slovenskega zemlovida gosp. P. Kozlar-ja nam tisti gospod ni nič vedal povedati, škoda, da od te reči ni nič slišati. Slednič me je slavjanski popotnik zagotovil, da saj 2 zvezka državnega zakonika tudi za Slovence prideta mesca Novembra na svitlo. —

Gospodi uradniki so z novimi napravami zlo zadovoljni in se vesele; zakaj bi se ne veselili, pravijo, ker bomo vsi lepo oskerbljeni, vsi dobre službe dobili: Kaj bo le kej gosp. minister denarstva rekel; ker bo moral toljko plačovati. Kaj bojo kej Slavjani rekli, kterim bi bila ravnopravnost s cesarsko besedo zagotovljena od dokazovanja znanosti slovenskega jezika pri nas ni nič čutiti in slišati. Kje gg. uradniki le kej dobivajo iste dokaze? —

Tudi pri nas v Celovcu in sicer po celej Koroškoj deželi je zastran malih šol vse vse le po starim; od ravnopravnosti ni duha ne sluha. Mi smo začeli zidati v zgornim poslopju, od zgoraj; bojim se, da bi se nam vsa zidarija ne poderla. Tudi mi Koroški vlastenci lepo prosimo častite Slavjane na Dunaju; da oznanijo gosp. ministru uka, kako se gazijo njegove postave; da je v naj nižjih šolah materščina clo zanemarena. Nekteri se sicer izgovarjajo in pokrivajo s tim, da slovenskih knjig majnka; nesramna laž! saj je jih dosti in to prav koristnih tam v Primorju in tudi že pri nas. Le eno besedo, le eden ukaz zastran šolskih knjig v malih šolah od ministerstva, in kmalo bo drugače lice!

Svečan.

Serbska vojvodina.

Kakor „Pozornik“ oznani, je vravnava serbske vojvodine skoraj dogotovljena. Ona bode postala kronovina. Cesar bo „Serbski vojvoda“, in vojvodina bode z druženiimi kraljevinami v tisti razmeri, v ktiri so lete poprej z ogerskim kraljestvam bili, obe kronovini dobite en postavodajavni deželni zbor, ktir se bo enkrat v kraljevinah enkrat pa v vojvodini snidel. Vsaka kronovina ima posebno opravništvo, ktirimu na hervaškim Ban, na Serbskim pa vojvoda predsedu. Oba bode po starih pravicah od naroda izvoljena, pa treba bo de jih cesar poterdi. Tema dve-ma bode cesarski poglavar kakor srednik med ministerstvom in narodom pridjan.

Austrijanska dežela.

Dunaj. Sreberni dnar, ki se bode za leto 1850 koval, bode po novi denarni meri kovan. Do zdaj se še ne ve, po kteri meri se bode ravnalo. Gotovo po izgledu pruskiga dnarja. Žendarmeria bode v vsih kronovinah vpeljana. Nje regimenti bodejo na toljko od-delkov razdeljeni kolikor je okrožij, prav po vojaško bode organizirana in porabljena za političke službe, tudi bode za deželno policio in izpolnjenje sodbenih zapoved. Nje pravi namen je pa, za varnost v deželi skerbeti.

Ko pred nekimi dnevi njih veličanstvo cesar vpriče nje ces. visokosti nadvojvodine Zofije glediše zapusti, stopi hitro en mož zunej lože pred nadvojvodinjo in reče: „Kje je cesar?“ Nadvojvodinja se take derznosti prestraši ter odgovori: „V Šönbrunu!“ Mož zgine, pa še tisti večer v Šönbrun pride ter hoče še tisti večer z cesarjem govoriti. Drugi dan mu ukažejo priti. Skazalo se je pa, da je bil on že pred v norivnici, in da je spet ob pamet prišel. Njegovo ime je Darver; zavolj te prigodbe so ga torej spet v norivnico peljali.

Pervega novembra 1849 je začel izhajati za Dunaju državni zakonik in vladin časopis v vsih desetih v cesarstvu govorečih jezikih z vodom vred, ki je tudi v vsih desetih jezikih in 1) z oddeljenjem doveršivnega zvezka, ki vonder za zdaj samo v nemškem jeziku postave in naredbe od 2. decembra 1849 do konca januarja 1849 zapopade, kar se zdaj zavolj §. 1 patenta od 4. marca 1849, po katerem je bilo izdajanje občnega, državnega zakonika in vladnega časopisa izrečeno, na znanje da.

Dunaj. Dunajski časopisi se pritožijo, de se tiskarna sloboda zmiraj bolj omeji, in de je stopnja do cenzure le kratka. Novi časopis „Die Zeit“ je mogel nehat na svitlo prit, kir je neki sostavk čez vojaške sodnice prinesel. Tudi je na vse tiskarje ukaz prišel, de ne smejo nobene knige natisnit, če je niso popred pred gosposko v pregled dali. Tudi se zlo govori, de bode Austrija z nemčijo v kako colno zvezo stopila.

„Wiener Zeitung“ od 1. t. m. ima cesarski ukaz, de naj se na Hervaškim, Slavonškim, v Primorju in v Reki kataster za zemljiški davk vpelje, de bo kmalo mogoče tudi med tem deželami in med drugim kronovinami col vzdigniti. Preden se pa začasni zemljiški davk upelje, morate te deželi tisti davk plačat, ki je bil v letu 1847 kakor vojskini in domestikalni davk predpisan.

Tudi je te dni razglašena nova postava zastran povikšanja plačil učencikov na vseučiliših. Tudi je postava dana zavoljo zvoljenja provizornih šolskih svetovavcov. Znaprej bodejo šolski ogledi, in scer eden za ljudske, drugi za gimnazialne, in tretji za realne šole v vsaki kronovini po 3 postavljeni. Bog daj, de bi visoko ministerstvo prave može k vodstvu poklicalo.

Krasna prošnja solnograškiga mestniga odbora na cesarja za odpušenje, je bila tudi Linčkimu odboru poslana, de bi jo tudi on podpiral. Pa izgovoril se je, de se noče te reči lotiti.

Česka in Moravska dežela.

Praga 25. Oktobra. Minister javnega uka je z visokim dovoljenjem od 2. Oktobra 1849, št. 6695 pripustil, de naj se pet dvetletnih učilnic za učnike na Českem, namreč dve v Pragi (na nadglavni šoli (Musterschule) za Nemce, in na česki poglavitni šoli za Čeh), potem v Leitmericu, Budweisu začasno napravijo, zraven tega je pa deželnemu poglavarstvu moč podelil, ako bi jih zadošti ne bilo, z dovoljenjem škofijstva še kako enoletno na posameznih glavnih šolah postaviti.

Znan česki pisatelj Čelakovsky bo na Praškim vseučilišu po zimi gramatiko vsih slovanskih jezikov tradiral.

Lombardo-Beneška dežela.

Verona 26. Foglio di Verona prinese sledeči razglas:

Prebivavci lomb. beneškega kraljestva! Njih veličanstvo cesar me je za vikšega poglavarja civilnih in vojaških zadev lomb. benečanskega kraljestva postaviti blagovolil. Njih veličanstvo cesar mi je to dvojno opravilo izročil, da zamorem z močjo in svetostjo

postav tudi sredstva za njih vresničenje zediniti.

Vi ste zvedili, kako široko pot je neporajtanje postav v brezzakonstvo in pogubo narodov. Le enoletno vladarstvo nepostavne moči zamore v tako kratki dobi več nesreč storiti, kakor nar modrejše postavodajstvo in vladarstvo v desetih letih k pridu pripomoči.

Tedaj vas zopet opominam, v krog tiste velike verige stopiti, ki narode naše občne države veže, ktere svobodne naprave vam razvitje vaših dobičkov in vaše narodnosti, kakor tudi občinski in osební blagor zagotovijo.

Prebivavci lombardo-beneškega kraljestva! Preženite iz sere nezaupnost do odkritoserečnega in čistega mnenja vladarstva, nezaupnost, ki še vas mnogo moti. Želja in volja našega gospoda in cesarja je, lombardo-beneško kraljestvo srečno in zadovoljeno pod svojim žezlom gledati, in mene pravični ponos navdaja, da sim za orodje njegove volje zvoljen. Ako ravno sim bil spodtiklej mnoge nezasluzenega razžalenja, sim vonder vsaki spomin na to iz svojega serca zbrisal, in odpušenje in pozablenje preteklega za voditelja zvolil. Nadjam se vaše pomoči in zaupanja, ker ga potrebujem, da zamorem tiste predmete vresničiti, ki me za blagor po dolgem stanovanju drage, in za drugo domovine veljajoče dežele napolnujejo.

Verona 25. Oktobra 1849.

Gr. Radecky,

vikši poglavar civilnih in vojaških zadev.

Ogerska in Erdelska dežela.

Independance Belge prinese sledeče pismo, ki ga je Bem iz Vidna na Sultana poslal:

Sire! Vedno sim se zoper rusovskega carja, Vašega in mojega sovražnika bojeval. Iz ravno tega nagona sim bil zadne dni na Ogerskem. Vaše Veličanstvo pozna ovirke, ki so naše orožje premagale. Danes hočem svoje slabe sredstva in svojo udanost službi Vašega Veličanstva podeliti, občnega sovražnika, rusovskega cesarja z vojsko napasti, in za poroto gorečnosti in udanosti, se k turški veri spreobnemem.

Vojvoda Bem.

Const. Blatt poda sledeči življenopis:

Jur Klapka je v pametnem obotavljenju, dolgem premišlevanju, pa naglem izpolnenju ogerski Vellington. Rojen je bil v letu 1820, mesca sušca v Temišvaru, je tedaj o tridesetem letu svoje starosti. Njegov oče je dosluženi, za Temišvar mnogo zasluženi mestni poglavar Jožef Klapka, njegova mati je rojena iz Veršeca v Banatu z imenom Julia Kheerer. Modroslovje je v Scegedinu dokončal, v Karanzebešu se je učil Mathematiko in poznej je stopil na Dunaju k topništvu. Čez eno leto je bil v Bombardirstvo vzeti in je v poltretjem letu šolo dokončal. Od tod se je podal k plemeniti ogerski kraljevi straži, kjer je v petem letu se spraševanju podvergel in tako dobro obstal, da mu je njih veličanstvo cesar Ferdinand prav prijazno svojoročno pismo poslal.

V letu 1844 mu je bilo naznanjeno, da pojde za topniškega generala v Lahore; vonder se to ni zgodilo, in bil je za nadčastnika pri deutschbanater pešnemu polku v granici izvoljen. V sušcu je bil povišan na stotnika Vesprimskih Honvedov in je bil pri vsih napadah na S. Tomas zraven.

Pozneje je bil z Hajnikom v Sedmograško poslan, da bi tam černo vojsko na noge spravil in uredil. Potem se je podal z Majthenyam v Komarno, da bi v tej ternjavi od c. k. podmaršala Merca poveljstvo prevzel, ob enem je bil za Majorja postavljen.

Za generala zvoljen se je srečno bojeval s podmaršalam šlikom pri Turczulu in Tokaju, ki ga je pa vonder pozneje pri mestu Gjur dobro natolkel. Klapka je potem zapovedoval čez prvi vojaški oddelk pod Görgeyem, je

bil sicer pri Tapio Bikske premagan od c. k. generala Rastic, je vonder razkropljene vojske spet v red spravil pri Nagy-Kata in je s pomočjo Damjaniča sovražno brigado razkropil.

Pri osvobodanju Komarne — 26. Aprila l. l. je čudeže delal, o zoru je O-Seöny z naskokom vzel. Potem se je podal v Debrečín, in je začasno ministertvo vojske nadomestil. Pri obsedi Buda-Pešte je bil spet zraven in je Görgeyu veliko pripomogel. Görgey je po dobljenju te terdnave minister vojništva postal, in Klapka je bil za velitelja Komarnske terdnjave in tamošnega vojaškega oddelka zvoljen. Nesrečni boj pri Gjuru in dvomljiva bitva pri Komarnu 11. Julia, Görgey je bil ranjen in Klapka je zapovedoval en chef — sta bila njegova madeža. Napad iz terdnjave 3. augusta in podverženje Komarna 27. septembra mu je nar več časti pridobilo v kratkem vojskovanju.

Ptuje dežele.

Ruska. „Journal de St. Petersburg“ od 18. Oktobra da sledeče na znanje: Pretečeni tork t. j. 16. p. m. je bil Fuad Effendi turški poglavar od Cara sprejet. Dvorne kočijo so ga v palačo pripeljale, kir je bil poslanec po svoji časti in po prijaznih razmerah med obema carama sprijet. Od vzrokov, kterih je turški car Fuad Effenda na Rusko poslal, so se prenapete reči po časopisih razglašale. Turški car se noče tirjatvi Ruskiga cara zavolj poljskih begunov zoperstaviti, temuč on le želi de bi se ta reč prijazno med obema brez potikanja drugih vlad poravnala, torej je bil tudi Fuad Effendi poslan. Prijazno sprijetje, s kterim je Ruski Car turškiga poslanca počastil da upanje, de bode ta reč kmalo poravnana, kakor je v željih obeh carov.

— Iz Lvova se piše, de bode Ruska granica sopenet kakor poprej tudi za Avstrijance zaperta, kir po dokončani ogerski vojski avstrijanska vlada ne potrebuje več živeža v ruskih okrajnih si nakupit. Torej se ne smejo več novi pasosi v Rusio dati, in znaprej se bodejo pasosi za Rusko le po ministerstvu notrajnih opravil, in po ruskim poslaništvu zadobiti zamogli.

Turška. Avstrijanski general Hauslab je koj po svojim dohodu v Vidin, kir ga je poglavar Cia Paša prav častno sprijel, razglas na znanje dal, v kterim vsim vojsakam do stražmojstra začeto popolno odpušenje obljubi, tode ako so še za vojašino bodo po svoji vernitvi v Cesarstvo med vojsake vzeti. Le tisti, ki so poprej v cesarski armadi častniki bili, bodo pred posebno komisijo postavljeni in od nje sojeni. General pravi, de so bili begunski prestake v šotorju blizo Vidina od Turkov varvani, razločeni so bili Madjari od Lahov in Poljakov, častniki pa so v mestu stanovali. Prav veliko od njih je želelo v domačijo se vernit, če bi tam tud še tako hudo kaznovani bili, kir so jih Turki na vsako vižo hotli k Izlamu spreobniti. Po temu razglasu pa se je oglasilo kakšnih 2000 — 3000 možev, po ktere je poseben parobrod po Donavi prišel, tak de so gotovo 22. ali 23. dan p. m. že v Oršavo prišli. Begunski glavarji pa so se kaj perzadevali jih od tega sklepa odverniti. Posebno Bem in Guyon sta jih nagovarjala cesarski besedi ne verjeti, in zadni se je tako razsajal, de mu je turški glavar s kaznijo protil ako se bode tako obnašal.

Španska. Kraljica je ministerstvo Narvaec razpustila, zavoljo tega, kir je njenin mož ji to nasvetval. General grof Cleonard je potem novo ministerstvo sostavil, pa tako slabo je blo, de ni teden preživelo, in Narvaec je zopet veslo prevzel.

Sardinska. Minister Brelli je iz ministerstva odstopil.

Nepolitiški del.

Milko in Milka.

Deklica prezala Milka,
Roža vsih cvetecih rôž!
Ah zakaj zakaj se ognês
Mene vselej in povsôd,
Kadar skupej pripeljati
Bi imela naju pôti?
Ah zakaj obraz premili,
Stran obrneš koj okó,
Ne privošis vanj mi zreti,
Gledati v prezlati zôr?
Al sim, ljuba! te razžalil?
Daj, povêj, oznani s kôm,
De skesan pregrehe svoje
Krivimu zadostil bôm.
Ah zakaj zakaj ogibaš
Se me vselej in povsôd?
Žlahtno dekle, sonce žarko,
Roža vsih cvetecih rôž!^a

„Se ogibati te moram,
Kôdar sreçam te povsôd,
Stran od tebe se zaviti,
Se pobrati urnih nôg,
Desiravno serce moje
K tebe sili kar močno,
Sili zmir pri tebi biti,
Vleče zmir me za tebôj;
Zate bije, zate tolče
Ino kuje na vso moč.
Od obličja tvojga meram
Oberniti obraz svoj,
Sili me neznana môc;
Ako ravno rada zerla
V tvoje bistro bi okó,
Brez de bi kaj zamizala,
Ali se po drugim kôm
Kam na drugo stran ozerla;
Vonder moram preč okó
Preč od tebe obrniti;
In ne vém, kakó je tó,
De ogniti se te moram,
Kôdar sreçam te povsôd.
Al ne misli, de razžalil
Bi me bil ti s čim al skôm,
Vonder misli pa sim take,
Se dozdvêva mi takó:
De ogniti se te moram,
Kôdar sreçam te povsôd,
Desi volji je nasprotno,
Samí težko, le zató;
Ker ženica tebi biti
Pač ne morem in ne bôm,
Ker dekle sim oj prerevno,
Kajza mi je rojstni dôm,
Kajzarska sim revna hčerka,
Ti pa bôgat si na moč,
In na zbiranje dekličev
Kadarkoli hoč, dobôš,
Ki so kakor ti bogati,
Ne sirotice brez dôti,
Kteri veči so lepote,
Jez mim njih sim tamna nôc.
To je mislim, kar me sili
Se ogniti te povsôd,
Ako ravno serce moje
Temu vse je vse nasprôt.“^a

„Oj ne misli, oj ne misli,
Cvetje cveta, roža rôž,
Žlahtni biser, žarko sonce
Vsih svitlôsijočih sônec!
De bi serce moje bilo
Pokaženo pač takó.
Vse ljudi 'z pešice praha
Nas ustvaril je Gospod,
Bodi kmečka al gospôska,
Nlê ni gledati na rôd,
Sim pred Bogam cene take,
Če sim kmet al sim barón,
Niedrig ali wohlgeboren,
V kočí 'z lésa al na trón';
Dušo kmetu kot gospôdi
Nevmerjoče dal je Bóg,
Če mi vest je zlobe čista,
Kmet sim žlahten tud gospôd.
Bogatija, dnar, lepota,
Kaj, o kaj je vse letó?
Pribučijo časi sile,
Vse je areče krive rôp,
Ali serce žlahtno, blágo,
Čisto vsih nesnág in zlôb,
To je, kar mi je čez drugo
Nar bolj drago, preljubó.
In to najdem, dekle v tebi;
Torej prosim, ah ne bôj
Se nikar takó me Milka,
Ter ne beži pred menôj,

Kot pred skolam golobica,
Al pred jastrobam kokôš.
Daj mi serce, daj mi rôko,
Daj se ljubo mi ženó,
Ker ne vém je najti druje,
Ki bi bla mem tebe bôlj,
V mestu ti je ni enake,
Plan je nima, nima dôl,
Vidil nisim nikjer take,
Kar prelazil tud sim gôr.“^a

„Serce imaš, rôko dam ti,
Jez sim tvoja, bodi môj.“^a

„Nujte mati, privolite,
Dajte hčer mi za ženó,
Saj ne bodete odrekli
Mi peljati je na dôm.“^a

Nečem, nečem razvezvati,
Kar zavezal sam je Bóg.
Vzemi si jo le ženico,
Ná jo, bodi njeni môž,
Ti družica pa mu bodi
U življenju skóz in skóz,
Spremi Milka, draga hčerka!
Spremi Milkota na dôm.

„Oča! vi pa podarite
Blagoslov mi sveti svôj,
Rôci name položite
In na Milično glavó,
De hodila srečno bova
Zmedeno življenja pôti.“^a

Blagodari vaj obilno
Kakor mene je Gospôd,
Daj nar boljji vama blágo,
Zárod žlahtnih daj otrok,
Ker le v tih imata védin
Ino vekomaj obstoj.

„Jube! v treh nedeljah krasin
Pak obhajal bom zarók,
Po zaročbi ženitnino
Pa napravil berhko bôm;
V svate pa povabim celo
Sêlo rojstno predragó,
Ker obhajal nar veselji
Bom življenja svojga gôd.“^a

M. Valjavec.

Oglas *)

Zavoljo moje krestomatije.

Namenil sem, ko sem oglasil u 58 listu Slovenije, krestomatijo tako na svetlo dati, da bi vsaki del t. j. poetički ko prozaički bil slovensko-ilirski z dodanimi spisi drugo slavjanskimi. To bi bila prav za prav slavjanska krestomatija; vender ne bi se za uvedenje u učivnice vlegla, ker bi si mladež tudi vse kupovati morala, kar se u učivnici ne bi bralo. Tedaj sem po želji g. ministra uka, ki bi rad za latinske učivnice praktičke knjige imel, delo po tem pravilu uredil. Vender pak, ako mi Bog da zdravje in čas, bom vse na tanjko zderžal, kar sem u prvem oglasu obečal.

Tedaj bo vse leto delo razpadlo u tri razdele. I. Slovenska pesnička in prozaička; II. Ilirska pesnička in prozaička krestomatija, vsaka obstoječa iz dveh svezov. Pri tem pak še je ta posebnica, da sem in to ni po sami svoji volji slovenskemu delu nekaj ilirskiga, in ilirskemu nekaj slovenskiga pridjal (tudi to bo praktično, ako Bog da). — III. Razdel bo imel a neke spise iz drugoslavjanskih narečjah t. j. tedaj iz Českega, poljskega in ruskega. b. Potrebne razjasnenja, pazke in mal rečnik k vsem prijé imenovanim delom.

Kar se tiče razdela II., ga ne bom jaz na svoje troške na svetle dal, ampak vlada ali pak drugi založnik, ki mi je že to obečal; III. del bom s časom sam na svetlo dal.

Pervega razdela poetički del pak se u lepem zvunajnem obrazu u Terstu že tiska, pet pol (Bogen) je že tiskanih. Koljko bo u cellem pol imel, še nevem; kot se mi zdi, bo njih u ilirskim dodatkom vred nekih petnajst. Čeli poetički del bo še pred novim letom do konca tiskan, in na kratkem za tim bo se, ko se nadam, tiskanje prozaičkega dela začelo.

*) Lepo prosimo da bi vsi slovenski časopisi sledeča dva oznanila gospoda Macuna v svojih listih ponatisnili.

Vredništvo.

Ker se pri razprodaji zdaj veči del samo na Slovence upiram, ne morem po zvezkih (Heften) razprodajati, ampak u cellem. Samo ako bi Gospodje, ki u Ljubljani, u Gorici, u Celju, Marburgu in Celovcu u lat. učivnicah slovenski jezik naučavajo, že zdaj, kar je tiskanega, za mladež poželeli, naj se mi zglasé, koljkor njim je za sadaj treba.

Za lete gospode bi pak se eno pridjal. Tiskanje vleče denarje, nekaj bi moral že sadaj plačati; tedaj ne moram drugači, ko le ustanoviti, da vsak, kdor vzeme po takem le nekaj od krestomatije, mora plačati za celo t. j. naj manje 45 kr.; saj mu ne bo trebalo na ostali del dolgo čakati.

U Terstu 30. Oktobra 1849.

Ivan Macun.

Prošnja do rodoljubov.

G. Kukuljević, neutrudljiv pisatelj domoroden, piše verstno delo slavjansko, namreč o umetnosti Jugoslavjanov; pri tem mu pak posebno kar se slovenskih naših krajev tiče, se mnogih podlag majnka; tedaj je vsak domo- in rodoljubeč Slovenec lepo poprosen, da vse, kar mu je od slikarov (Maler), kipotvorcov (Bildhauer), naimarov ali zidarjev (Baukünstler), oltarorezcev, godbenikov ali komponistov i. t. d. iz Slovenskih krajev, od Mure in Drave do jadranskega morja znano, naj po Sloveniji ali km. in rok. Novicah, ali meni ali pak neposredno g. Kukuljeviću u Zagrebu oznani. Slava naroda in hvala vsakiga domorodca bo nagrada za takšen rodoljubiv trud.

Posebno pak se tukaj še neke malenkosti pridajo, o katerih bi on rad kaj zvedel.

Camps di Boboti, Pavel in Ivan iz mesta istrijskega Buje; okol 1499. — Prem, slikar iz Tersta 1688. — Dolinar Stefan, slikar iz Loke na krajnskem 1784. — Curtivo Nikola slikar ali risar (dissegnatore) iz Višnade; pravilo se mu je tudi Nikolo del Curtivo. — Antun Sebastianutti, uraz in kiporezec. (Bildhauer). — Buttora z kamenorezec (lithograf) u Terstu. 1829 — Molari, najmar ki je osnovo (Plan) terzaške borse napravil. — Rik Filip slikar iz Gorice. — Stechina Mihajl, kiporezec u Gorici 1846. — Strata Anibal slikar iz Gorice. — Tominc, slikar iz Gorice, ki je živel u Terstu.

U Terstu 30. Oktobra 1849.

Ivan Macun.

Zmes.

Freiheit ist ein Schall vor ihren Ohren,
Der Gedanke wäre Hochverrath,
Weil zum Tross der Sclaverei geboren
Unsinn ihren Geist gefesselt hat.

Seume.

O veliki noči bo leto, kar je neki gospod pri pogovoru od novih časov med drugimi takole izustil: *Was? die Dummheit da, svoboda, constitution! Jetzt wird der Bauer keinen Zehent zahlen, bo pa še bolj pil in gréh delal. — Dummheit, da wirft man etwas mit den Farben herum: weiss, roth und blau; schwarze gelb soll man beibehalten, wie es noch jetzt auf den Mauthen steht etc.* In to je učenik ljudstva! Mati Slovenija! ali te ni sram taciga sina?

Dolga mu čitica	Ljubee seer hodijo
Maha na pleča,	'Z mesta do mesta,
Ta mu je ljubica	Rade nam zvodijo,
Nespremineča.	Ta mu je zvesta.

— Uj —

* Prerajtano je bilo, da élovek pri 50 letih, ki je zdrav in delaven od 18,250 dni (50 let) ki jih doživi, 6082 dni z spanjem, 550 z bolehnostjo, 1522 z jedjo, 761 z šetanjem in drugimi kratkočasi, kakor z lovom, igro, potovanjem, hojo v gledise i. t. d. 3303 dni potrosi, tako da jih za delo le 5532 ostane. Če sledeče prevdarimo se nam tudi svet ne bode ravno tako star zdel. Z 117 ljudmi po 50 let starimi dospemo do Odama nazaj, z 37 do Jezusa Kristusa.

* V Lvovu je začel ta mesec vsak dan izhajati en nov časopis pod naslovom: „Der östliche Telegraph“, vrednik tega časopisa se bo posebno prizadeval na svojo domovino svojo paznost obračati, kar je gotovo hvale vredno. Tudi mi moramo opomniti, da se nekteri časopisi le premalo pečajo za domorodne reči, kar bi posebno pri nas tako potrebno bilo!